

Draaiboek ligt klaar bij Afrikaanse varkenspest

Tekst: Max Nuijens - AdVee Dierenartsen

Beeld: Twan Wiermans

Al sinds de eerste berichten medio september dat AVP was gevonden bij wilde zwijnen in België, houdt dit virus de Nederlandse (en Europese) varkenshouderij meer dan bezig. Maar wat is nu eigenlijk Afrikaanse varkenspest en wat wordt er actief gedaan en wat kan men doen om infectie 'buiten de deur' te houden. En wat als er ineens een verdenking is op een bedrijf? Wat gebeurt er dan? Hoe zijn dan de spelregels?

Afrikaanse varkenspest is een complex, dubbelstrengs DNA-virus. Dit zorgt ervoor dat het een 'sterk' virus is wat onder verschillende omstandigheden lang kan overleven. Zo is het virus erg pH- en hittestabiel (tussen pH 4 en 13 en temperaturen tot 60-70 graden afhankelijk van de tijdsduur), en het is slechts gevoelig voor enkele desinfectantia.

Verspreiding kan op verschillende manieren plaats vinden.

Indirecte overdracht van het virus kan via

- mest (11 dagen overdraagbaar);
- bloed (18 maanden overdraagbaar);
- grond (1 maand overdraagbaar);
- vers of behandeld (gerookt/bevroren/gedroogd) vlees (15 weken tot meer dan 3 jaar overdraagbaar).

Het virus is voor het eerst gedocumenteerd in 1921 in zuidelijk Afrika en heeft een incubatietijd (tijd tussen infectie en zichtbare kliniek) van 2 tot 19 dagen. Het virus zelf is echter al één dag na infectie aantoonbaar in het bloed van besmette dieren. De eerste verschijnselen na infectie zijn vaak hoge koorts (tot 42 graden), bloedingen aan organen en puntbloedingen op de huid evenals bloederige diarree. Verder is de sterfte onder besmette dieren hoog, tot wel 100 procent.

AVP in de EU

In 2007 is het virus vanuit Afrika opgedoken in Rusland en de Oekraïne en heeft zich verder verspreid door Oost-Europa (Polen/Hongarije/Roemenië/

In België zijn inmiddels al verschillende gevallen van AVP vastgesteld bij wilde zwijnen.

Tsjechië). Dit heeft geleid tot 4.250 gevallen van varkenspest in Europa in 2017. In 2018 waren dit er in het eerste half jaar alleen al 3.515 gevallen.

In 2018 is het virus vervolgens opgedoken in China en medio september in België. Laatste waarschijnlijk als gevolg van gecontamineerd voedsel – al dan niet via buitenlandse militairen die op de basis Lagland gestationeerd waren/zijn – en jachttoerisme.

De huidige stand van zaken in België is dat er sinds 13 september 161 met Afrikaanse varkenspest besmette everzwijnen zijn gevonden in de provincie Luxemburg (stand half november). Alle dieren zijn gevonden in het geïsoleerde gebied van 63.000 hectare. In dat gebied lagen ook 58 commerciële bedrijven waar geen varkenspest is aangetoond, maar deze bedrijven (totaal 4.150 dieren) zijn wel preventief geruimd en staan tot nader order leeg. Verder wordt er in het gebied met behulp van scherp-schutters van het leger afschot gepleegd op nog aanwezige wilde zwijnen en wordt er in een beperkter gebied waar mogelijk omheining geplaatst om dieren binnen het gebied te houden.

De besmetting in België heeft zoals bekend grote impact op de Nederlandse/Europese varkenshouderij. Waar AVP eerst nog een 'ver-van-mijn-bedshow' was, is het nu ineens 'om de hoek' en is er sindsdien ook binnen Nederland meer aandacht voor (met name politiek gezien). Verder heeft het direct invloed op de export van dieren. Bepaalde delen van Spanje eisen bloedonderzoek voor transport en het transport mag niet via het afgezette gebied lopen. Verder hebben landen zoals Japan en Korea na de uitbraak in België hun grenzen gesloten voor varkensvlees afkomstig uit België/West-Europa.

Op dit moment wordt van elk varken dat bij de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) en enkele dierenartsenpraktijken wordt aangemeld voor sectie op de tonsillen PCR-onderzoek ingezet op AVP.

AVP in Nederland?

Maar wat gebeurt er aan en binnen de Nederlandse grenzen om de kans op verspreiding van het virus naar Nederland te minimaliseren? De belangrijkste maatregel is dat alle transporten die komen vanuit besmette landen verplicht zijn om direct na aankomst in Nederland een tweede reiniging en ontsmetting (R&O) uit te voeren op een erkende R&O locatie.

Verder is in Nederland de aandachtfase van het beleidsdraaiboek ingegaan. Dat betekent dat voorbereidingen worden getroffen om in geval van besmetting snel te kunnen handelen. De nadruk ligt nu op het aanscherpen van de biosecurity en andere preventieve maatregelen om insleep te voorkomen. Verder wordt de advisering en het informeren van betrokken partijen geïntensiveerd, geldt er een importverbod vanuit besmette gebieden en is er intensiever overleg met deskundigenteams.

Nederland heeft zich, net als de rest van de EU verbonden aan de afspraken van de Wereldorganisatie voor diergezondheid – Office International des Epizooties (OIE) – en zal hiernaar handelen in geval van een uitbraak. Dit beleidsdraaiboek is te vinden op de website van RVO. Tevens vindt er binnen Nederland vroege opsporing plaats. Dit wil zeggen dat wilde zwijnen worden onderzocht waar mogelijk en dat er bij een verdenking bij commercieel gehouden varkens de verplichting geldt om deze verdenking te melden. Hier kom ik zo nog even op terug.

Op dit moment wordt verder van elk varken dat bij de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) en enkele dierenartsenpraktijken wordt aangemeld voor sectie op de tonsillen PCR-onderzoek ingezet op AVP. Tevens dienen er bij koppelbehandelingen 6 bloedmonsters genomen te worden voor onderzoek. Dit alles in het kader van de zogenaamde early-warning.

Verder is er een advies uitgegaan naar alle varkenshouders om een aantal maatregelen te nemen om de kans op insleep van het virus op bedrijfsniveau zo klein mogelijk te maken:

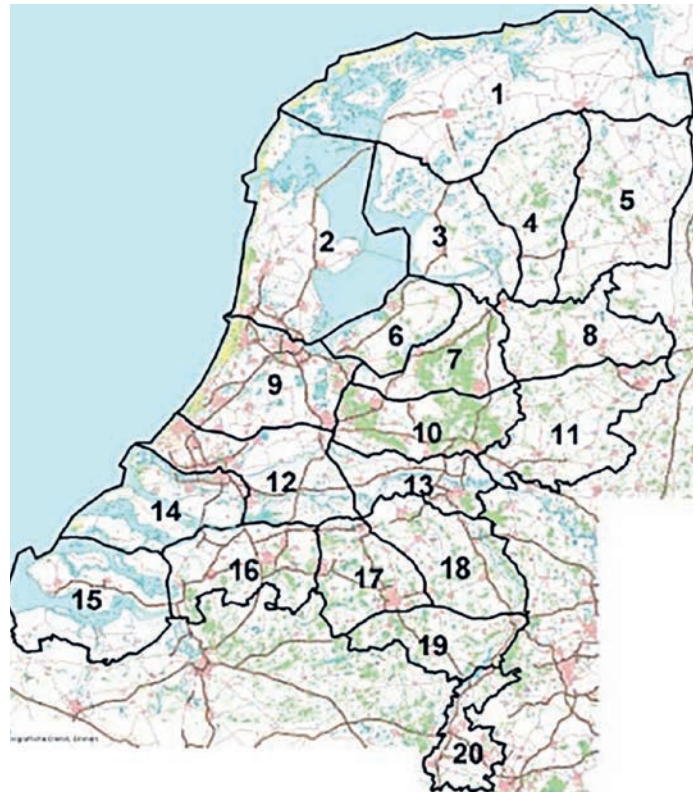
- strikte biosecurity & hygiëne;
- het terrein van buitenlopende varkens omheinen met stroom;
- omheining aanbrengen rondom bedrijf waar mogelijk.

Daarnaast moeten de bedrijven voorbereid zijn op een eventuele uitbraak en inspelen op de maatregelen die dan gaan gelden. Dit betreft de volgende maatregelen op het boerenref:

- Er moet noodruimte zijn voor 6 weken in verband met het niet af mogen voeren van dieren (biggen - vleesvarkens).
- Er moet eigenlijk te allen tijde een voervoorraad aanwezig zijn voor minimaal 3 dagen.
- Is er een calamiteiten plan aanwezig?

Bij een verdenking van AVP?

Wat nu in het geval er een verdenking is bij commercieel gehouden varkens? Op dat moment is er de verplichting (van veehouder/dierenarts/andere erfbedreder) om dit te melden bij de NVWA. Na de melding zal de NVWA binnen enkele uren het betreffende bedrijf bezoeken, meestal in het bijzijn van een dierenarts van de GD en de eigen bedrijfsdierenarts. Hierbij wordt er gekeken naar kliniek en worden er monsters genomen voor aanvullend onderzoek. Deze monsters gaan per koerier naar Wageningen Bioveterinary Research en worden daar onderzocht op KVP/AVP; uitslagen van deze onderzoeken duren max. 12 uur. Tijdens het testen en vanaf de melding geldt er voor het bedrijf een aan- en afvoerverbod, dat opgeheven wordt als de uitslagen negatief (dus geen virus gevonden)

Indien Nederland te maken krijgt met AVP op een commercieel varkensbedrijf treedt de compartimentering in werking. Vervoer van dierlijk materiaal als voer, mest en melk wordt aan compartimenten gebonden, net als het bezoek van erfbedreder.

zijn. Op dit moment wordt er ongeveer elke maand een verdenking gemeld. Gelukkig is dit tot nog toe altijd loos alarm!

Maar wat nu als er positieve uitslagen komen?

In dat geval geldt er per direct voor heel Nederland een periode van 72 uur stand-still. Dit houdt in dat er per direct geen transport van en naar veehouderijen meer mogelijk is! In deze periode worden besmette en eventueel contactlocaties geruimd, evenals locaties binnen de 1 km-zone. Verder worden overige locaties in beeld gebracht en wordt de crisisorganisatie opgezet.

Vervolgens treedt er compartimentering op en wordt Nederland verdeeld in 20 deelregio's die afhankelijk van locatie van uitbraak en onderlinge ligging samengevoegd kunnen worden. Doel van de regio's is om het risico van verspreiding van het virus binnen Nederland te verkleinen. Zaken die geregionaliseerd zijn betreffen onder andere: erfbedreder (dierenarts, inseminator, voorlichter), vervoer van dierlijk materiaal (melk, mest, voer). Tevens zal er kort na een eventuele uitbraak een fokverbod komen en wordt er rond het besmette bedrijf een beschermingsgebied (3 km) en een toezichtsgebied (10 km) ingesteld. Binnen deze gebieden worden bedrijven middels screeningsteams bezocht en gecontroleerd op eventuele nieuwe uitbraken van varkenspest. Bij herhaaldelijk niet aantonen van besmetting op de bedrijven in het beschermings-/toezichtsgebied zal, minimaal 30 dagen na de laatste R&O van het besmette bedrijf in deze zone – het gebied weer vrijgegeven worden.

Laten we met z'n allen hopen dat het zover niet zal komen en dat de Afrikaanse varkenspest onze mooie sector bespaard blijft. En laten we er met z'n allen alles aan doen wat binnen onze mogelijkheden ligt om hiervoor zorg te dragen. ←